

Marek Chamot

Jerzy Puciata (1933-2014)

Jerzy Puciata urodził się 28 października 1933 w Wilnie, zmarł 28 czerwca 2014 roku w Bydgoszczy. Pochodził z inteligentckiej rodziny wileńskiej związanej ze szkolnictwem i Uniwersytetem Wileńskim. Wojnę przeżył u rodziny na Wileńszczyźnie. Po wojnie wraz z rodzicami trafił do Torunia, gdzie profesorem Uniwersytetu Wileńskiego włączyli się w tworzenie Uniwersytetu Mikołaja Kopernika. Sam był absolwentem Wydziału Sztuk Pięknych UMK, studia ukończył w 1958 roku. Jego życiorys zawodowy i artystyczny jest niezwykle bogaty. Po studiach związał się z Bydgoszczą. W latach 1959-1961 pracował jako instruktor plastyki w Poradni Artystycznej Pomorskiego Okręgu Wojskowego w Bydgoszczy, w latach 1961-1962 był nauczycielem plastyki w Szkole Podstawowej nr 38, a w latach 1962-1964 i 1970-1972 pełnił funkcję instruktora plastyki w Wojewódzkim Domu Kultury. Od 1972 roku prowadził własną działalność artystyczną, zajmując się plastyką użytkową i malarstwem. Od 1958 był członkiem Związku Polskich Artystów Plastyków, a od 1964 członkiem Kujawsko-Pomorskiego Towarzystwa Kulturalnego. W latach 1967-1980 pełnił funkcję prezesa Okręgu Bydgoskiego Związku Polskich Artystów Plastyków. W czasach przelomu tzw. I Solidarności, przyszło mu pełnić eksponowaną funkcję prezesa Zarządu Głównego ZPAP. Od sierpnia 1980 do grudnia 1981 roku reprezentował środowiska artystyczne po stronie społecznej i robotniczej, mając nadzieję na głębokie, wolnościowe zmiany w kraju. Był współautorem poparcia kręgów artystycznych dla postulatów strajkujących w 1980 roku robotników. We wrześniu 1980 r. był współinicjatorem powołania i członkiem gremium decyzyjnego Komitetu Porozumiewawczego Stowarzyszeń Twórczych i Naukowych z prof. Klemensem Szaniawskim na czele. Do 13 grudnia 1981 r. stał się inicjatorem współpracy ze strukturami ogólnopolskimi „Solidarności”. Wreszcie w grudniu 1981 roku był współorganizatorem słynnego Kongresu Kultury Polskiej, którego prace zostały przerwane po wprowadzeniu stanu wojennego. Po 13 grudnia 1981 roku Jerzy Puciata był jednym z sygnatariuszy protestu przeciwko wprowadzeniu stanu

wojennego, złożonego w siedzibie Prymasa Polski. W 1982 r. był sygnatariuszem apelu 101 intelektualistów skierowanego na konferencję KBWE w Madrycie. W latach 1982-1987 był autorem cyklu trzech wystaw indywidualnych poświęconych stanowi wojennemu pt. „Wojna” (1982), ks. Jerzemu Popieluszcze pt. „Światło znaku krzyża” (1985) i Janowi Pawłowi II pt. „Światło” (1987). Od lipca 1983 do grudnia 1989 r. pełnił funkcję prezesa podziemnego ZPAP. W latach 1983-1985 i w kwietniu 1988 roku był inwigilowany i zatrzymywany przez SB. W latach 1984-1985 był stypendystą fundacji Singera POLCUL. W 1985 r. był autorem wystawy z okazji 5-lecia „Solidarności” w kościele św. Mikołaja w Gdańsku. Od 1988 r. był przedstawicielem środowiska plastyków w Komitecie Obywatelskim przy Przewodniczącym „Solidarności” Lechu Wałęsie. W sierpniu 1988 roku jako naoczny świadek obserwował ostatnie dni strajku w Stoczni Gdańskiej im. Lenina. W latach 1988-1989 był członkiem Regionalnego Komitetu Organizacyjnego „Solidarności” w Bydgoszczy. W roku 1989 brał udział w ustalaniu list kandydatów „Solidarności” w wyborach 4 czerwca. Od 2002 r. został honorowym prezesem ZPAP. Był także współtwórcą i pełnomocnikiem komitetu wyborczego Bydgoskiego Porozumienia Obywatelskiego.

Był wybitnym artystą malarzem i za swoją twórczość otrzymał wiele medali, nagród i wyróżnień. Początki jego aktywności artystycznej na szerszą skalę sięgają 1957 roku, kiedy to powstała formacja artystyczna „Grupa 4” w składzie: Jerzy Puciata, Jan Szkaradek, Edmund Wadowski, Lucjan Zamel. Zorganizowała ona w Toruniu, Ciechocinku i Bydgoszczy swoją pierwszą wystawę malarstwa. Grupa działała na fali zrywu wolności w czasie odwilży politycznej w Polsce po 1956 roku. Obrazy Jerzego Puciaty znajdują się między innymi w Muzeum Archidiecezjalnym w Warszawie, w muzeum w Radomiu, Bydgoszczy i Toruniu, w zbiorach Polonii w Toronto, w PZKO w Czechach, w Muzeum w Pitaszti w Rumunii, w Muzeum Sztuki Współczesnej w Wilnie i wielu instytucjach, bankach i przedsiębiorstwach oraz w zbiorach prywatnych w kraju, a także za granicą, m.in. we Francji, Anglii, Holandii, Niemczech, państwach Skandynawskich, we Włoszech, RPA, Kanadzie, Stanach Zjednoczonych i w Australii.

Jerzy Puciata był też bardzo aktywnym animatorem życia kulturalnego. Był współzałożycielem i Honorowym Prezesem „Stowarzyszenia Klub Bydgoski”, do którego należą przedstawiciele bydgoskiej inteligencji. W 2002 roku współtworzył Komitet Wyborczy „Bydgoskie Porozumienie Obywatelskie” i został jego pełnomocnikiem. W 2000 roku w plebiscycie „Gazety Wyborczej” pn. „Bydgoszczanin stulecia” zajął III miejsce, a w plebiscycie w 2001 roku został wybrany Artystą Roku w Bydgoszczy. W ocenie wielu krytyków sztuki twórczość Jerzego Puciaty wyrasta ze źródeł bardzo autentycznych, z codziennego doświad-

czenia i zafascynowania naturą. Jego wcześniejsze realizacje odwołują się do kształtów otaczającego świata. Jerzy Puciata oddawał w nim „surowość ziemi i nostalgiczny smutek egzystencji, przemijanie i okruciny czasu przeszłego”. Większość swoich obrazów wywodził z natury i z wyobraźni, z resztek rozpadającego się świata materii, z anonimowych krajobrazów, powidoków czy też z trwałego zachwyty. Dążył do rozluźniania rygorów kompozycyjnych i dyscypliny obrazowania. Z początkiem lat osiemdziesiątych malarstwo Jerzego Puciaty uległo gwałtownemu przewartościowaniu, zdecydowały o tym względy natury pozaartystycznej. W swojej twórczości posługiwał się najczęściej językiem dzieła i językiem spójności znaków. Za twórczość i działalność społeczną został trzykrotnie odznaczony Medalem Prezydenta Bydgoszczy. Został także uhonorowany m.in. Złotym Krzyżem Zasługi, Odznaką ZPAP, Odznaką Zasłużony dla Województwa Bydgoskiego oraz Nagrodą Artystyczną Prezydenta Bydgoszczy za Całokształt Twórczości.

W osobie Jerzego Puciaty straciliśmy wybitnego artystę, nieustrzonego animatora życia artystycznego i społecznego. Potrafił skupiać wokół siebie nietuzinkowych ludzi. Pod jego wpływem podejmowali działania, które przynosiły niespotykane korzyści dla społeczności Bydgoszczy. Sam miałem zaszczyt współpracować z Jerzym w Stowarzyszeniu Klub Bydgoski. W 2009 roku wspólnie wyruszyliśmy do Wilna, do Romualda Mieczkowskiego, znakomitego przedstawiciela Polaków na Wileńszczyźnie. Byłem świadkiem, jak wielkie wzruszenie u Jerzego wywoływały miejsca jego dzieciństwa: kamienica w Wilnie, w której mieszkał z rodzicami, stary cmentarz, na którym odnalazł grób krewnego, profesora Uniwersytetu Wileńskiego, czy miejsce po domu dziadka, w którym spędzał czas wojny. Wszędzie wśród Polaków na Wileńszczyźnie wzbudzał szacunek i duże zainteresowanie. Jego wystawa w wileńskiej galerii odniosła wtedy spektakularny sukces. Jerzy Puciata umiał łączyć te dawne czasy wileńskie, później toruńskie z latami spędzonymi w Bydgoszczy, której poświęcił najwięcej ze swoich długich lat życia. Wszędzie pozostawił po sobie trwały ślad swojej twórczości i działalności.